

VODIČ ZA OTVORENU UPRAVU

Pravo na pristup informacijama

*Vodeći autor: [AccessInfoCentreforLawandDemocracy](#)

Uvod

Pravo na pristup informacijama (Right to Information - RTI), također poznato kao informacije od javnog značaja ili zakoni o pristupu informacijama, utvrđuje opštu pretpostavku da bi sve informacije koje uprava poseduje trebalo da budu dostupne a mehanizmi za pristup utvrđeni.

Argument za obezbeđivanje pristupa informacijama je da ova praksa podržava obru upravu, delotvornu i efikasnu javnu upravu, usklađenost sa zakonima i propisima, napore u borbi protiv korupcije i bolju investicionu klimu. Postoje novi dokazi koji podržavaju ovu tezu, međutim, i dalje postoji nedostatak sistemskih procena politike RTI i da li i kako se ona prevodi u širu transparentnost državne uprave i učešće u procesu donošenja odluka (Calland, 2010).

Otvorena, inkluzivna i odgovorna uprava temelji se na mogućnosti javnosti da pristupi informacijama koje poseduju državni organi. Pravo na informacije je zaštićeno granacijama slobode izražavanja koje se nalaze u glavnim međunarodnim sporazumima o ljudskim pravima. Ovo je prepoznato od strane međunaridnih sudova za ljudska prava (Inter-američki sud za ljudska prava i Evropski sud za ljudska prava) i vodećih međunarodnih tela (uključujući sva četiri mandata o slobodi izražavanja u UNu, OADu, OEBSu i Afričkoj Komisiji o ljudskim pravima i pravima naroda, i u Inter-američkom pravnom komitetu), kao i Komiteta UN za ljudska prava (Mendel, 2008).

Ključni princip Prava na informacije je „maksimalno objavljivanje“. Pristup informacijama bi trebalo trebalo uskratiti javnosti samo gde je to apsolutno neophodno kako bi se sprečila šteta legitimnom interesu i u slučajevima gde ne postoji viši javni interes za pristup informacijama.

Od juna 2013, 95 zemalja je usvojilo RTI zakone, što je značajan porast u odnosu na 13 zemalja koje su ove zakone imale 1990. godine. Međutim, iskustvo je pokazalo da, iako je usvajanje zakona često napor velikih razmera za njegove političke nosioce, ključni izazov je da se održi politički zamah potreban za efikasnu implementaciju (Dokenia, 2013).

Reference

Calland, R., (2010) Review of Impact and Effectiveness of Transparency and Accountability Initiatives: Freedom of Information, Institute of Development Studies, Brighton. <http://www.ids.ac.uk/files/dmfile/IETAAAnnex3FreedomofInfoCallandFinal28Oct2010.pdf>

Mendel, T. (2008), Freedom of Information: A Comparative Legal Survey, 2nd Ed., UNESCO, Paris.
http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=26159&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Dokenia, A. (2013) Right to Information; Lessons from experience, World Bank, Washington D.C.
http://www.right2info.org/resources/publications/publications/wb_implementing-rti_lessons-from-experience_2013

Stručne organizacije

Access Info <http://www.access-info.org/>

Article19 <http://www.article19.org/>

The Freedom of Information Advocates Network <http://www.foiadvocates.net>

Right2INFO.org <http://right2info.org/>

freedominfo.org <http://www.freedominfo.org/>

Centre for Law and Democracy <http://www.law-democracy.org/live/>

Alianza Regional por la Libre Expresión e Información, (Alianza Regional) <http://www.alianzaregional.net/>

Africa Freedom of Information Centre <http://www.africafoicentre.org>

Pregled ilustrativnih obaveza

Početne

- Usvojiti zakon kojie prepoznaje pravo na pristup informacijama, u skladu sa međunarodnim standardima
- Uspostaviti institucionalne strukture za sprovođenje RTI
- Pružiti obuku državnim službenicima o upravljanju podacima i sprovođenju RTI
- Objavljivati osnovne informacije o državnoj upravi na proaktivnoj osnovi

Srednje

- Obezbediti da svaki organ uprave uspostavi ključne sisteme za sprovođenje RTI
- Proširiti obim proaktivnog objavljivanja
- Promovisati/Podizati javnu svest o pravu na pristup informacijama

Napredne

- Uskladiti RTI zakone i praksu sa najvišim međunarodnim RTI standardima
- Uspostaviti najbolju praksu za praćenje i evaluaciju sistema za RTI
- Revidirati i izmeniti zakone o tajnosti

Inovativne

- Koristiti IKT u unapređenju pristupa informacijama

Detaljne preporuke

Početni korak: Usvojiti zakon kojie prepoznaje pravo na pristup informacijama, u skladu sa međunarodnim standardima

Obrazloženje

Osnovni korak za obezbeđivanje prava na pristup informacijama je usvajanje zakona koji prepoznaje pravo na pristup informacijama kao osnovno pravo. Posebni međunarodni mandati za slobodu izražavanja u UNu, OEBSu, OADu i Afričkoj Komisiji o ljudskim pravima i pravima naroda, između ostalih, apelovali su na države da usvoje takve zakone. Ukoliko ni Ustav, ni sudska praksa ni zakoni ne priznaju osnovno pravo, napori treba da budu usmereni da se to desi: najjača osnova za Zakon o slobodnom pristupu informacijama je tamo gde je pravo na pristup informacijama prepoznato kao osnovno pravo u samom Ustavu.

Kako bi zakon bio eifkasan, on mora da obezbedi robusan okvir koji garantuje da osoba može da pristupi informacijama koje su u posedu državnih organa, uključujući tu sve grane države (izvršnu, zakonodavnu i sudsku), i drugi javni ili državni organi na bilo kom nivou – nacionalnom, regionalnom ili lokalnom, kao i svi organi koji vrše javna ovlašćenja, obavljaju javne funkcije ili rade, pre svega, sa javnim sredstvima. Međunarodni standardi pružaju ključne minimalne standarde za takve zakone.

Preporuke

Tamo gde zakoni o pravu na pristup informacijama ne postoje, trebalo bi usvojiti one koji su u skladu sa međunarodnim standardima. Tamo gde zakon već postoji, treba ga revidirati i izmeniti, po potrebi, kako bi bio u saglasnosti sa međunarodnim standardima. Ključni kriterijumi su da zakon treba da utvrdi:

1. Priznavanje ljudskog prava na pristup informacijama, uz široku presumpciju u korist otvorenosti koja se odnosi na sve, uključujući i osobe koje nisu državljani, kao i na sve informacije, nezavisno od formata, koje drže svi javni organi, uključujući preduzeća koja su u državnom vlasništvu, ali i privatna tela koja obavljaju javne funkcije ili rade sa javnim finansijama;
2. Obavezu objavljivanja širokog spektra informacija na proaktivnoj osnovi;
3. Robusne procedure za podnošenje i procesuiranje zahteva koje su jednostavne, besplatne (za podnošenje zahteva i ograničene, centralno postavljene naknade za dostavljanje informacija) i brze (maksimalno 20 dana za odgovor), i koje uključuju pružanje pomoći u zahtevima, ukoliko je to potrebno (uključujući formate dostupne osobama sa invaliditetom);
4. Ograničen režim izuzetaka zasnovan na sprečavanju štete zaštićenim interesima, prevalentnost javnog interesa i mogućnost izdvajanja kada je deo podatka izuzet;

5. Princip da je pravo na pristup informacijama zakon koji preovlađuje nad drugim zakonima koji postavljaju ograničenja na to pravo, kao što su zakoni o tajnosti, u slučaju spora;
6. Široko pravo na žalbu za sve neusphe u sprovođenju zakona - uključujući i neusphe u proaktivnoj publikaciji - nezavisnom nadzornom mehanizmu i sudovima;
7. Zaštitu u slučaju objavljivanja iz dobre namere i sankcije za namerno ometanje pristupa; i
8. Paket promotivnih mera, uključujući obaveze svih državnih organa da izveštavaju o primljenim zahtevima i kako su oni obrađeni, uz sankcije za odbijanje dostavljanja informacija bez opravdanog razloga.

Standardi i Smernice

- o ARTICLE 19 Principles <http://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/righttoknow.pdf>
- o OGP Eligibility Criteria: Access to Information <http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/how-join/eligibility-criteria>
- o RTI Rating <http://www.rti-rating.org/>
- o Special Mandates 2004 Declaration <http://www.osce.org/fom/38632>
- o Tshwane Principles on National Security and the Right to Information <http://www.right2info.org/exceptions-to-access/national-security>

Primeri iz država

 23 zemlje su nedavno usvojile RTI zakone koji odražavaju napredak postignut u postavljanju međunarodnih standarda

23 zemlje su postigle ocene od 100 i više poena od mogućih 150 u okviru RTI rejtinga. Prosečna starost zakona u prvih 20 zemalja e tek nešto više od 5 godina. Karakteristike jačih zakona su da oni uspostavljaju jasne procedure za osobe koje podnose zahtev i imaju jaka nadzorna tela.

http://rti-rating.org/country_data.php

Početni korak: Uspostaviti institucionalne strukture za sprovođenje RTI

Obrazloženje

Kako bi neki RTI zakon bio efikasan, on mora biti praćen aktivnim merama za implementaciju i praćen institucionalnim okvirom za preuzimanje ovog zadatka.

Postoje tri ključna institucionalna mehanizma za implementaciju RTI zakona. Prvo, svaki javni organ treba da imenuje službenika za prijem i obradu zahteva. Ovaj službenik je takođe često odgovoran i da predvodi u uspostavljanju drugih sistema predviđenih zakonom. Drugo, vrlo je korisno uspostaviti centralnu tačku u upravi za pružanje smernica i nadzor nad implementacijom. Konačno, zakon bi trebalo da obezbedi uspostavljanje nezavisnog nadzornog organa, kao što je Poverenik za informacije ili Poverenik, koji ima ovlašćenja da razmatra žalbe koje se odnose na zahteve i često ima i ulogu u promovisanju ovog prava (Neuman, 2011).

Preporuke

1. Svaki javni organ koji spada u domen RTI zakona treba da imenuje jednog ili više službenika za pristup informacijama da prima i obrađuje zahteve za pristup informacijama i predvodi organ u sprovođenju ovog zakona.
2. Izvršna vlast treba da odredi centralnu tačku (jedinicu na viskom nivou ili komitet) odgovoran za podršku i praćenje implementacije u javnom organu.
3. Treba uspostaviti nezavisni nadzorni organ, ili Poverenika za informacije; koji treba da ima dvostruku funkciju koja obuhvata žalbe i mere promovisanja, uz neophodni mandat, resurse i ovlašćenja za delotvorno vršenje funkcija, uključujući pregled dokumenata, inspekciju prostorija, donošenje obavezujućih odluka za dostavljanje informacija i - po potrebi - nametanje strukturalnih mera organima javne vlasti kako bi se osiguralo poštovanje RTI pravila.

Standardi i Smernice

- o Carter Center: The Access to Information legislation Implementation Assessment Tool

[http://www.cartercenter.org/peace/americas/access to information/IAT/index.html](http://www.cartercenter.org/peace/americas/access%20to%20information/IAT/index.html)

- o WorldBank'sPublicAccountabilityMechanismswebsite

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPUBLICSECTORANDGOVERNANCE/0,,contentMDK:23352107~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:286305,00.html>

Primeri iz država

 U Kanadi, pravila o pravu na pristup informacijama nadgleda Ministarstvo pravde

Ulogu u upravljanju pravom na pristup informacijama, u Kanadi, vrši Ministarstvo pravde (Department of Justice)

 Indija ima komisije za informacije na centralnom i državnom nivou

Indija ima sistem komisija za informacije na centralnom i državnom nivou, a Odeljenje za kadrovsko i obuke (Department of Personnel and Training – DoPT) služi kao centralna tačka za pravo na pristup informacijama.

 Meksiko je uspostavio federalni zavod za pristup informacijama (IFAI)

Institucija koja podržava normativu o pravu na pristup informacijama, u slučaju Meksika, je Instituto Federal de Acceso a la Información y Protección de Datos (Federalni institut za pristup informacijama i zaštitu podataka o ličnosti ili IFAI).

Početni korak: Pružiti obuku državnim službenicima o upravljanju podacima i sprovođenju RTI

Obrazloženje

Kako bi državni službenici pravilno sprovodili RTI zakone, moraju biti svesni svoje odgovornosti u skladu sa zakonom.

Važno je da državni službenici prođu obuku o tome kako da obezbede podatke koji su zatvoreni i uskladišteni u pouzdanim sistemima za vođenje evidencija, da su pravilno kontrolisani i predviđeni za zadržavanje i dispoziciju. Takođe je važno da su državni službenici obučeni kako da ispune svoje obaveze u skladu sa RTI zakonom. Ovo zahteva ne samo obuku u pravnom i tehničkom smislu, već često obuhvata i proces kulturne promene, prelaz sa odbrambenog, „tajnog“ razmišljanja u onaj gde državni službenici prihvataju da je javna kontrola njihovih postupaka norma.

Iz praktičnih razloga, možda ima smisla fokusirati početne aktivnosti obuke na službenike za pristup informacijama i ostalo ključno osoblje. Međutim, vremenom, važno je pružiti obuku svim državnim službenicima. Ovo je važno kako bi se obezbedilo to da oni razumeju svoje obaveze u skladu sa zakonom, kao i radi promovisanja bolje saradnje i podrške službenicima za pristup informacijama.

Vremenom, svi državni službenici bi trebalo da prođu makar neku vrstu obuke o RTI. Ovo može da bude obezbeđeno na više načina, u zavisnosti od načina na koji se vodi državna uprava u zemlji, uključujući tu i putem inkorporiranja modula o RTI u tekućim obukama državnih službenika, tako što bi službenici za pristup informacijama pružali obuku drugom osoblju u organu javne vlasti i kroz inkorporaciju obuke o RTI u obuke za državne službenike na ulaznom nivou.

Preporuke

1. Utvrditi potrebne obuke i smernice kako bi se državnim službenicima omogućilo da procene evidencije, skupove podataka i druga informaciona sredstva za objavljivanje, kao i preuzimanje obaveza u skladu sa RTI zakonom.
2. Razmotriti svo postojeće upravljanje podacima i obuke o RTI i utvrditi elemente koje treba ažurirati.
3. Uspostaviti adekvatnu raspodelu budžeta kako bi se omogućilo sprovođenje obuka.
4. Pružiti osnovnu, ali specijalističku obuku svim službenicima za pristup informacijama, članovima centralne tačke i zaposlenima u nadzornom organu. Vremenom ovo proširiti kako bi svi državni službenici prošli barem neku obuku o RTI.
5. Pružiti specijalističku obuku sudijama i obezbediti da pravo na pristup informacijama bude uključeno u nastavni plan i program za buduće sudije.
6. Obuke treba da se oslanjaju na sugestije civilnog društva, koje pružaju uvid u perspektivu potražioca informacija.
7. Sprovesti reviziju obuka i smernica kako bi se osigurala njihova dalja relevantnost i delotvornost.

Standardi i Smernice

- o ARTICLE 19 Training course for public officials http://https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/Publikacije_ostalih_pooblascencev/Article_19_foitainersmanual.pdf

Primeri iz država

 Kancelarija Poverenika za informacije Ujedinjenog Kraljevstva je razvila komplet materijala za obuku za upotrebu u javnom sektoru

Internet prezentacija Kancelarije Poverenika za informacije UK sadrži široki komplet materijala za obuku, uključujući kratke filmove o tome kako upravljati ličnim podacima i kako se pridržavati Zakona o zaštiti podataka, Zakona o pravu na pristup informacijama i Zakona o životnoj sredini Ujedinjenog Kraljevstva.

http://ico.org.uk/for_organisations/training

Početni korak: Objavljivati osnovne informacije o državnoj upravi na proaktivnoj osnovi

Obrazloženje

Za većinu ljudi, najvažniji praktični način za pristup informacijama u posedu državnih organa, uprave, kao i organizacija koje deluju u ime uprave, je kroz pristup informacijama koje su stavljene na raspolaganje na proaktivnoj osnovi; pre nego kroz modnošenje zahteva za pristup informacijama (Darbishire, 2011). Mnogi drugi delovi ovog vodiča bave se proaktivnim objavljivanjem informacija koje se odnose na različite sektore, kao što su budžet, pomoć, ekstraktivnu industriju i imovinu javnih funkcionera. Pored ovih sektorskih obaveza, vrlo je važno da svi organi javne vlasti učine dostupnom minimalnu platformu informacija o onome što ade, kako funkcionišu, kako troše javna sredstva i o uslugama i povlasticama koje pružaju.

Treba učiniti svaki napor kako bi se obezbedilo da su proaktivno objavljene informacije predstavljene na način koji olakšava njihovo pronalaženje, kao i da su lako razumljive prosečnom čoveku.

Preporuke

Državni organi treba, na proaktivnoj bazi, da objavljuju sledeće osnovne kategorije informacija:

- **Institucionalne:** Osnovni pravni dokumenti, interni propisi, funkcije i ovlašćenja.
- **Organizacione:** Informacije o kadru, imena i kontakti državnih službenika.
- **Operativne:** Strategije i planovi, propisi, procedure, izveštaji i procene i izveštaji nadzornih mehanizama i nadzornih tela.
- **Odluke i formalni akti:** Uključujući i polazna dokumenta.
- **Javna preduzeća:** Opisi usluga koje se nude, smernice, brošure i letci, formulari, informacije o naknadama i rokovima.
- **Budžet:** Projektovani budžet, stvarni prihodi i rashodi, izveštaji revizije.
- **Otvoreni sastanci:** Uključujući informacije koji su sastanci otvoreni i kako im prisustvovati.
- **Donošenje odluka i učešće:** Procedure donošenja odluka i mehanizmi za konsultacije i učešće javnosti u donošenju odluka.
- **Subvencije:** Korisnici subvencija, ciljevi, iznosi i implementacija.
- **Javne nabavke:** Detaljne informacije o procesima javnih nabavki, kriterijumima, ishodima tendera; kopije ugovora i izveštaji o izvršenju ugovora.
- **Liste, registri i baze podataka:** Liste, registri i baze podataka koje se čuvaju kao i to da li su dostupni na internetu i/ili na licu mesta.
- **Publikacije:** Publikacije, uključujući i to da li su besplatne, ili sa navedenom cenom.
- **Rešavanje sporova:** Mehanizmi dostupni javnosti za izražavanje zabrinutosti, žalbe i podnošenje žalbi koje se tiču odluka ili aktivnosti institucije.

- **Informacije o RTI:** Kako podneti zahtev, pritužbu i žalbu, kontakt informacije službenika za pristup informacijama.

Osim toga, zakonodavna vlast treba da obezbedi proaktivno objavljivanje svih zapisnika sa skupštinskih sednica, a sudovi treba da učine odluke sudova na svim nivoima proaktivno dostupnim.

Treba držati redovne konsultacije sa članovima javnosti o informacijama koje oni smatraju najkorisnijim i tome kako proaktivno objavljivanje istih kao prioritet. Informacije koje se često traže treba da budu objavljene proaktivno.

| Primeri iz država

 Portal za transparentnost- Čile objedinjuje otvorene skupove podataka i zahteve za pristup informacijama

Usvojen 2009. godine, Zakon o pristupu informacijama od javnog značaja Čilea, ili Zakon o transparentnosti, određuje da, na mesečnom nivou, Vlada i svi povezani organi kao što su Senat Komora kongresa, Centralna banka, sudske vlasti, oružane snage i opštine, moraju da objavljuju ključne informacije uključujući liste zaposlenih, plate i doprinose, organizacionu strukturu, budžet, troškove, prihode, detalje o putovanjima i preduzećima koja imaju ugovor sa Vladom. Državni organi takođe moraju da odgovore na sve zahteve građana za pristup informacijama u roku od 20 dana.

Portal za transparentnost države Čile pokrenut je 2013. godine, zajedničkim naporima Generalnog sekretarijata Predsedništva i Saveta za transparentnost. Građani su u mogućnosti da pronađu proaktivno objavljene baze podataka, da podnose i prate zahteve za pristup informacijama u skladu sa Zakonom o transparentnosti.

Portal olakšava građanima da podnesu zahtev za pristup informacijama od javnog značaja i ohrabruje ljude da koriste Zakon o transparentnosti na aktivan način. Objedinjujući sve zahteve za pristup informacijama, omogućeno je i prikupljanje statističkih informacija, i pružena je pomoć u daljoj promociji prava na pristup informacijama od javnog značaja u Čileu.

- <http://www.portaltransparencia.cl/PortalPdT/>

Gruzija usvojila uredbu koja zahteva proaktivno objavljivanje informacija uprave

Organizacije civilnog društva u Gruziji dugo su bile zabrinute da Zakon o pristupu informacijama zemlje nije strogo sproveden. Zahtevi za informacije su morali da budu poslani poštom, a ponekad su ignorisani ili je odgovarano na njih sa nepotpunim informacijama.

Međutim, 1.septembra 2013. godine, Vlada je usvojila Uredbu o elektronskim zahtevima i proaktivnom objavljivanju informacija od javnog značaja. Ova Uredba, zasnovana na preporukama grupacije organizacije civilnog društva, obavezuje sve agencije pod jurisdikcijom izvršne vlasti da objavljuju informacije o svojim aktivnostima elektronski, besplatno i u lako čitljivom, otvorenom format. Uredba predviđa sedam kategorija informacija za proaktivno objavljivanje:

- Opšte informacije o državnoj agenciji - struktura, funkcije, osnivački akti, godišnji izveštaji, strategije, akcioni planovi, kao i biografije i kontakt podaci rukovodstva i zaposlenih;
- Imena i kontakte službenika za pristup informacijama, relevantnu regulative, procedure i formulare za žalbe, izveštaje i statistiku o slobodnom pristupu informacijama;
- Obaveštenja o mogućnostima zaposlenja, pravila konkursa, rezultate konkursa i procedure za podnošenje žalbi vezanih za ove rezultate, broj i kategorije zaposlenog osoblja;
- Planove javnih nabavki i tendere;
- Budžete i detalje o plaćanju zaposlenih, troškove, grantove i javna dobra;
- Zakone i zvanična dokumenta koja se odnose na aktivnosti državne agencije;
- Informacije o uslugama, porezima, taksama i drugim prihodima državne agencije

Lista zahteva za pristup informacijama razvijena je kao rezultat niza konsultacija između rganizacije civilnog društva i Vlade. Razvija se i elektronski sistem za zahteve za dodatne informacije.

Uredba se odnosi samo na centralnu Vladu i njene agencije, Parlament, sudstvo i izabrani lokalni organi - kao i nezavisni regulatorni organi, nisu u obavezi da se usklade, ali mogu da izaberu da to učine dobrovoljno.

<http://blog.opengovpartnership.org/2013/09/proactive-publication-of-information-as-a-common-standard-in- georgia/>

Zakon o pristupu informacijama Meksika predviđa proaktivno objavljivanje informacija

Savezni Zakon o transparentnosti i pristupu informacijama od javnog značaja Meksika (2002) utvrđuje da česti zahtevi treba da rezultiraju proaktivnim objavljivanjem informacija. Zakon zahteva da državni organi objavljuju “relevantne i korisne informacije” i precizira da je jedan od načina za utvrđivanje ove kategorije ako ona “odgovara najčešćim upitima javnosti”. Sofisticirani elektronski sistem koji prati zahteve razvijen u Meksiku pomaže prikupljanje podataka o čestim zahtevima.

- o http://freedominfo.org/documents/mexico_ley.pdf

Zakon o pravu na pristup informacijama Indije listira vrste informacija koje moraju da se objavljuju na proaktivnoj osnovi

Član 4 indijskog Zakona o pravu na pristup informacijama iz 2005. godine utvrđuje dugačku listu o vrstama informacija koje moraju da se objavljuju na proaktivnoj osnovi, kao i mehanizme kako bi se osiguralo da su iste dostupne onima koji treba da im pristupe.

- o <http://www.rti-rating.org/pdf/India.pdf>

Peruanski Zakon o transparentnosti i pristupu informacijama od javnog značaja sadrži opsežne obaveze proaktivnog objavljivanja

Poglavlje IV peruanskog Zakona o transparentnosti i pristupu informacijama od javnog značaja sadrži vrlo detaljne i opsežne obaveze proaktivnog objavljivanja, posebno u oblastima finansija, na koje se fokusira.

<http://www.ccrinepal.org/files/documents/legislations/11.pdf>

Srednji korak: Obezbediti da svaki organ uprave uspostavi ključne sisteme za sprovođenje RTI

Obrazloženje

Kako bi državni organi bili u stanju da ispune svoje različite obaveze u skladu sa RTI zakonom blagovremeno, potrebno je postaviti sisteme. Ovi sistemi treba da obezbede da zahtevi mogu da budu obrađeni u okviru roka prepisanog zakonom, kao i da jasno definišu ulogu koju zvaničnici, pored službenika za pristup informacijama, imaju u ovom procesu (uključujući njihovu obavezu da sarađuju sa službenikom za informacije). Gde postoji zakonom predviđena mogućnost interne žalbe, sistem za upravljanje ovim pitanjima takođe mora da bude uspostavljen; a isto važi i za žalbe nadzornim organima.

Mnoge zemlje koje su usvojile ambiciozne zakone o pravu na pristup informacijama uspostavile su godišnje procese izveštavanja za praćenje sopstvenog napretka i izveštavanje Skupštini i javnosti. Kako bi ovo efikasno funkcionisalo, potrebno je uspostaviti sisteme za prikupljanje i razvrstavanje informacija o implementaciji.

Preporuke

1. Rezviti smernice ili modele politika za državne organe kao pomoć u uspostavljanju formalnih politika ili sistema za ispunjenje obaveza u skladu sa RTI zakonom, uključujući u vezi sa:
 - Obezbeđivanjem da su zahtevi za informacije primljeni i obrađeni u skladu sa pravilima, uključujući rokove za odgovor na zahteve.
 - Obezbeđivanjem da su interne žalbe obrađene u skladu sa pravilima.
2. Uspostaviti sistem za prikupljanje i razvrstavanje informacija radi sastavljanja godišnjeg izveštaja o implementaciji.
3. Koristiti godišnje izveštaje za poboljšanje implementacije kao i za razmatranje za izmene zakona kako bi zakon bio još bliži međunarodnim standardima.
4. Inkorporisati odredbe o saglasnosti sa odredbama RTI zakona kao deo opštih sistema za upravljanje učinkom za organizacije iz javnog sektora i rukovodioce.

Standardi i Smernice

- Carter Center: The Access to Information legislation Implementation Assessment Tool
http://www.cartercenter.org/peace/americas/access_to_information/IAT/index.html
- WorldBank'sPublicAccountabilityMechanismswebsite
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPUBLICSECTORANDGOVERNANCE/0,contentMDK:23352107~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:286305,00.html>

Srednji korak: Proširiti obim proaktivnog objavljivanja

Obrazloženje

Proaktivno objavljivanje informacija je efikasan RTI sistem iz perspektive kako korisnika, tako i zvaničnika, budući da je daleko efikasnije za obe strane za razliku od parcijalnog objavljivanja informacija u skladu sa zahtevima (imajući u vidu da će isti uvek biti važan suplement sistemima proaktivnog objavljivanja) (Darbishire, 2011).

Vremenom, što više informacija bi trebalo proaktivno objaviti, koliko god je to moguće, obzirom da ovo takođe olakšava pristup javnosti i smanjuje troškove pružanja pristupa za zvaničnike. Proaktivno objavljivanje je usko povezano sa '[Open Government Data](#)' pristupom u kojem uprava stvara baze podataka dostupne u kompjuterski čitljivom formatu za višekratnu upotrebu, kako bi korisnici i posrednici mogli da analiziraju, vizuelizuju i koriste iste na nove načine.

Proaktivno objavljivanje novih podataka i baza podataka zahteva kontrolu kvaliteta, kako bi se osigurao visok nivo kvaliteta i integriteta kao i da bi čuvane informacije bile ažurne. Napor je takođe potrebno uložiti u obezbeđivanje da su informacije dostupne u pristupačnom formatu onima koji će verovatno biti zainteresovani za njih. Papirne baze podataka će možda morati da budu digitalizovane i konvertovane u kompjuterski čitljive formate, a informacije na koje se odnose izuzeci redigovane.

Aktivno angažovanje javnosti u utvrđivanju prioriteta za proaktivno objavljivanje može da pomogne u postavljanju prioriteta u rasporedu za objavljivanje i obezbedi da su informacije dostupne u formatu koji je upotrebljiv, što se takođe može odnositi na upotrebu ne-digitalnih sredstava izdavaštva i diseminacije informacija.

Preporuke

1. Zahtevati od državnih organizacija da razviju, izrade i distribuiraju indekse informacija koje oni drže, kao i njihovu dostupnost, i pruže smernice za pomoć upravi u pružanju korisnički orijentisanih (user-friendly) opisa baza podataka koristeći zajednički format.
2. Držati konsultacije sa javnim interesnim grupama, predstavnicima organizacija i javnosti kako bi im se omogućilo da preporuče kategorije i baze podataka koji bi trebalo da budu prioriteti za objavljivanje i testirali i poboljšali formati proaktivno objavljenih informacija.
3. Objaviti sve informacije u skladu sa RTI zahtevima u bazi podataka u kojoj je moguće pretraživanje.
4. Pored objavljivanja inicijalnog skupa informacija, dalje kategorije uključuju registre nacionalnih kompanija, zakone i dokumenta o punom ciklusu [javnih ugovora](#), i sveobuhvatne baze podataka o parlamentarnim postupcima i sudskoj praksi koje je moguće pretraživati.
5. Obezbediti dostupnost podataka u otvorenom, kompjuterski čitljivom formatu koji obezbeđuje otvoreno licenciranje, bez ikakvih ograničenja za ponovnu upotrebu, predstaviti ih jasno na glavnim jezicima zajednice korisnika i osigurati redovno ažuriranje.

6. Za zemlje gde je penetracija interneta i dalje spora, ovaj značajniji korak bi trebalo da uključi širu upotrebu alternativnih sredstava za proaktivno objavljivanje i obezbeđivanje da dosegne do većeg dela javnosti.

Primeri iz zemalja

Internet stranica Kanadske Vlade pruža javnosti više informacija o programima uprave u oblastima pristupa informacijama i privatnosti

U Kanadi, internet stranica Info Source pruža javnosti informacije o programima uprave u oblastima pristupa informacijama i privatnosti. Osnovna svrha Info Source-a je da pomogne pojedincima da ostvare svoja prava u skladu sa Zakonom o pristupu informacijama i Zakonom o privatnosti. InfoSource takođe podržava predanost Savezne Vlade u olakšavanju pristupa informacijama o njenim aktivnostima.

<http://www.infosource.gc.ca/index-eng.asp>

Internet stranica Saveznog registra SAD pruža informacije o pravima i obavezama građana i aktivnostima saveznih agencija i obezbeđuje forum za učešće javnosti u demokratskom procesu

Internet stranicu zajednički održavaju Kancelarija Saveznog registra Nacionalnog arhiva i Kancelarija za štampanje Vlade SAD.

<https://www.federalregister.gov>

U Bugarskoj, sve jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova moraju da objave podatke o zahtevima na slobodan pristup informacijama

U okviru posebnog akta ministra unutrašnjih poslova u implementaciji Zakona o slobodnom pristupu informacijama, sve jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova bile su uobavezne da do 21. Marta 2011. Godine objave zbirne godišnje izveštaje o zahtevima koje su primili u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i za koliko od njih su zapravo i pružili informacije. (Čl.46 Internih pravila i procedura o aktivnostima Ministarstva unutrašnjih poslova u sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama, usvojenih uredbom ministra unutrašnjih poslova Br. I-z-771, 21. marta 2011. godine.

Srednji korak: Promovisati/Podizati javnu svest o pravu na pristup informacijama

Obrazloženje

Ako građani, organizacije civilnog društva, novinari i ostali nisu svesni RTI zakona, njihovih prava u skladu sa njim ili ne znaju kako da ga koriste, zahtevi za informacije u okviru Zakona će biti slabi a ciljevi otvorenosti koje isti nastoji da promoviše narušeni. Ne postoji standardni pristup promociji javne svesti o RTI i u većini zemalja to obuhvata niz različitih aktera, uključujući političare na viskom nivou, javne organe, nadzorna tela, civilno društvo, medije i obrazovne vlasti. Kako bi se osigurala tačka odgovornosti za ove napore, korisno je dodeliti ukupnu odgovornost za objavljivanje centralnom telu.

Javne obrazovne institucije su od ključne važnosti u osiguravanju svesti građana o ovom pravu. Ovo bi trebalo da obuhvati svrstavanje RTI kao predmeta u nastavni plan i program u školama (na primer, u okviru građanskog obrazovanja ili predmeta o državljanstvu), kao i u različite fakultetske predmete i programe (na primer, u okviru predmeta o ljudskim pravima, žurnalistici ili pravnim programima), kao i posebne napore da se dosegne do ugroženih segmenata stanovništva.

Ovaj napor bi takođe trebalo da uključi i procenu efikasnosti i svrsishodnosti sistema javnog informisanja, kao što su ankete o svesti o RTI, kao i o korisnosti informacija koje se javno objavljuju.

Preporuke

1. Dodeliti ukupnu odgovornost za obuke i promociju jednom centralnom telu – kao što je centralna kontakt-tačka ili nadzorni organ.
2. Niz zvaničnih aktera treba da bude uključen u promovisanje javne svesti, uključujući političare na visokom nivou i zvaničnike, javne organe, nadzorna tela i obrazovne vlasti; kao i regionalna i lokalna tela, posebno u većim, saveznim i decentralizovanim zemljama.
3. Vremenom, napore u informisanju javnosti treba značajno poboljšati i RTI treba da bude uključen u školske nastavne planove i programe, kao i relevantne fakultetske predmete i programe, kao i programe namenjene za OCD i kampanje javnog obrazovanja za izgradnju veština u traženju i korišćenju informacija u skladu sa RTI zakonom.
4. Razviti strategiju promovisanja. U zavisnosti od potreba zemlje, uključiti događaje visokog nivoa i izjave vodećih pojedinaca, isticanje RTI, zajedno sa materijalima koji sadrže smernice, na internet prezentacijama državnih organa i u javnom prostoru, kao što su recepcije, obaveštajne table, čekaonice, sale za sastanke. Takođe uključiti i aktivni domet državnih organa u okviru njihove regularne komunikacije sa javnošću i kroz najave javnog servisa i vesti koje se prenose u medijima, uključujući putem medija koji dosežu do velikog dela stanovništva kao što su televizija ili radio stanice u zajednici.
5. Uključiti RTI u obrazovne programe, kao što su predavanja o ovome u okviru građanskog

obrazovanja ili predmeta o državljanstvu za decu školskog uzrasta; i u fakultetske predmete o ljudskim pravima, pravu i žurnalistici.

6. Uključiti RTI kao temu u okviru profesionalnih obuka državnih službenika, kako na ulaznom nivou, tako i kroz kontinuirani profesionalni razvoj.

Primeri iz zemalja

 U Nikaragvi, pravo na pristup informacijama je zakonom uključeno u školske programe

RTI zakon Nikaragve - Zakon o pristupu informacija od javnog značaja iz 2007. godine - predviđa uključivanje prava na informacije u nastavni plan i program na svim nivoima i osnivanje nacionalnog centra za istraživanje i nastavu o pravu na informacije.

- http://www.rti-rating.org/pdf/Nicaragua_Engl.pdf

Napredni korak: Uskladiti RTI zakone i praksu sa najvišim međunarodnim RTI standardima

Objasnenje

Jači RTI zakoni mogu da pomognu u promociji većeg pristupa informacijama na više načina, kao što je proširenje obima zakona, smanjenjem obima izuzetaka, pojednostavljanjem procedura za obradu zahteva i/ili povećanjem jačine promotivnih mera.

Zemlje koje usvajaju RTI zakon po prvi put ohrabrene su da ugrade ove karakteristike od samog početka, a mnogi od najjačih RTI zakona su zaista oni najnoviji. Zemlje koje već imaju zakone treba da procene i izmene iste kako bi ih uskladili sa najboljim međunarodnim standardima.

Preporuke

Vlade treba da preispitaju RTI zakon i predlože amandmane sa ciljem usklađivanja sa najvišim međunarodnim standardima.

Ključni kriterijumi

Najviši međunarodni standardi se razvijaju kako se bolja praksa konstantno pojavljuje. Neki od ključnih kriterijuma su:

1. Proaktivno objavljivanje obaveza uključuje obaveze objavljivanja svih informacija koje mogu biti od interesa za javnost, uključujući informacije objavljene u odgovoru na zahtev;
2. Raspoloživost obimne pomoći; državni organi su dužni da sprovedu elektronski redizajn informacija kako bi ih pružili u traženom formatu;
3. Pružanje informacija koje su se tradicionalno prodavale, kao što su geo-prostorne mape, meteorološki podaci i registri kompanija, besplatno, bez ograničenja ili taksi za ponovnu upotrebu informacija;
4. Pružanje većine informacija odmah, ili vrlo brzo, sa smanjenim maksimalnim rokovima (na primer, na deset dana);
5. Postepeno smanjivanje izuzetaka u obimu i strogo primenjivani u ograničenom smislu;
6. Pored toga što je zanemaren opšti javni interes, dolazi do eksplicitnog odbijanja da se objave informacije koje se odnose na kršenja ljudskih prava, zločine protiv čovečnosti, korupciju ili zloupotrebu vlasti, ili pretnje po javno zdravlje ili životnu sredinu.
7. Teret dokazivanja je na organu državne uprave koji stremi ka tome da uskrati pristup informacijama; rokovi za obradu žalbi su umanjeni, idealno na 30 dana ili manje;
8. Zaštita zbog otkrivanja zloupotreba(uzbunjivači);
9. Pravo je prošireno da obuhvati i privatna tela kada je zahtevana informacija neophodna za zaštitu osnovnog ljudskog prava; i
10. Promotivne mere uključuju ozbiljne zahteve u smislu obuka, obaveze u podizanju svesti javnosti, sisteme upravljanja bazama podataka i pravila izveštavanja.

Standardi i Smernice

- African Commission on Human and Peoples' Rights: The Model Law on Access to Information for Africa
http://www.achpr.org/files/news/2013/04/d84/model_law.pdf
- ARTICLE 19 Principles <http://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/righttoknow.pdf>
- RTI Rating <http://www.rti-rating.org/>
- Special Mandates 2004 Declaration <http://www.osce.org/fom/38632>
- Tshwane Principles on National Security and the Right to Information
<http://www.right2info.org/exceptions-to-access/national-security>

Primeri iz zemalja

Srbija, Indija i Slovenija na vrhu RTI rejtinga

Prve tri zemlje na listi RTI rejtinga bile su Srbija (135 od mogućih 150 bodova), Indija i Slovenija (obe sa 130 bodova).

http://rti-rating.org/country_data.php

Južnoafrički Zakon o pravu na pristup informacijama obuhvata i javne i privatne entitete

Južnoafrički Zakon o pravu na pristup informacijama, Zakon o promociji pristupu informacijama iz 2000. godine, odnosi se na informacije koje imaju javni organi, kao i informacije koje drže privatna tela dokle god su te informacije neophodne za ostvarivanje ili zaštitu drugih prava.

http://www.dfa.gov.za/department/accessinfo_act.pdf

Napredni korak: Uspostaviti najbolju praksu za praćenje i evaluaciju sistema za RTI

Obrazloženje

RTI sistemi, kao i vi sistemi, mogu da zakažu u pružanju svih predviđenih koristi ukoliko ne podležu robusnim sistemima za praćenje i evaluaciju, što vodi ka prilagođavanju u zakonu ili u praksi kako bi se problem rešio. Ovo bi trebalo da obuhvati redovno i sistemsko sakupljanje, od strane svih državnih organa, podataka o broju zahteva, stopama odgovora, primenjenim izuzecima i klasama proaktivno objavljenih informacija, kao i centralno razvrstavanje ovih informacija. Trebalo bi da postoji mogućnost povratnih informacija (feedback loop) kako bi sistemi za osiguravanje da su korektivne mere za rešavanje problema preduzete bili na mestu. Civilno društvo treba podsticati da učestvuje u poboljšanju implementacije, a uprava treba da razmotri uspostavljanje konsultativnog procesa sa civilnim društvom i javnošću.

Nemoguće je dizajnirati RTI sistem koji odgovara na potrebe i interese ljudi bez konsultovanja sa njima o dizajnu i implementaciji tog sistema. Posebno osteljiva pitanja za doprinos javnosti su koje vrste informacija su ljudima važne (i koje bi onda trebalo objavljivati na proaktivnoj osnovi i - gde je neophodno - prezentovati u razumljivijim formatima), kada opcije za pretraživanje nisu korisnički orijentisani (user-friendly; odnosno, kada ljudi ne mogu da nađu informacije koje traže iako su one dostupne na internetu) i problematične oblasti i pitanja u procesu podnošenja zahteva. Kao odgovor na ovo, potrebno je uspostaviti mehanizme koji podstiču povratne informacije of

javnosti, kao i učešće u dizajnu RTI sistema.

Preporuke

1. Uspostaviti robusne sisteme za praćenje i evaluaciju, koji obuhvataju opsežne komponente za prikupljanje informacija i mehanizme koji osiguravaju da su preduzete koraktivne mere za rešavanje problema.
2. Podsticati promociju povratnih informacija od javnosti i njeno učešće putem redovnih anketa i javnih konsultacija/fokus grupa kako bi se obezbedilo direktno učešće javnosti u debatama o tome kako poboljšati otvorenost uprave.
3. Ohrabriti civilno društvo da preuzme glavnu ulogu u pružanju povratnih informacija ne samo upravi nego i Komisiji/Povereniku za informacije. Ovo se može postići uspostavljanjem savetodavnih odbora civilnog društva.

Primeri iz zemalja

 Meksiko ima sistem za sistematsko praćenje statistike o zahtevima i odzivu federalnih agencija

U Meksiku, Federalni Institut za pristup informacijama i zaštitu podataka (IFAI) uspostavio je sistem za sistematsko praćenje statistike o zahtevima i odzivu federalnih agencija.

Federalne agencije imaju podsticaj da se pridržavaju normativi o pristupu informacijama jer je njihov odziv na zahteve za pristup informacijama stalno praćen od strane IFAI. Takođe, šefovi agencija imaju podsticaj da budu dobro ocenjeni, obzirom da su IFAI evaluacije javne. Nijedna agencija ne želi da bude navedena kao loš izvođač.

IFAI je razvio indikatore za praćenje kako bi se omogućio pristup obimu u kojem federalne agencije ispunjavaju procedure uspostavljene u okviru Zakona o transparentnosti i pružaju odgovore na zahteve za informacije. Različite metodologije - kvantitativne, kvalitativne i metodologija 'misterioznog kupca' - koriste se za ocenu usklađenosti i analizu stanja u oblasti pristupa informacijama u Meksiku. Zvanični podaci o meri u kojoj državni organi pružaju informacije na individualni zahtev ukazuju na ukupnu pozitivnu stopu odgovora.

<http://go.worldbank.org/FWFM9U5M90>

 UK objavljuje kvartalne i godišnje izveštaje o broju zahteva za slobodan pristup informacijama, odgovorima i žalbama

Vlada Ujedinjenog Kraljevstva objavljuje kvartalne i godišnje statistike koje uključuju oko 40 odeljenja državnih i drugih organa koji su praćeni, a koji imaju značajnu ulogu u donošenju politika, regulatornim funkcijama i upravljanju podacima. Nedavni podaci ukazuju da između tri četvrtine i devet destina svih zahteva dobije odgovor u okviru propisanog roka i da je učinak poboljšán u poslednjih nekoliko godina.

<http://go.worldbank.org/NBINTFKT90>

Napredni korak: Revidirati i izmeniti zakone o tajnosti

U mnogim zemljama postoje brojne odredbe o tajnosti u okviru različitih propisa, a ponekad i vrlo posvećeni zakoni o tajnosti. U većini slučajeva, ovi zakoni su usvojeni pre RTI zakona, a njihovi zahtevi tajnosti ne odgovaraju standardima RTI zakona. Kao početni korak, RTI zakon treba da ima prednost nad zakonima o tajnosti u slučaju kolizije. Ipak, ovo neće u potpunosti rešiti potencijal za situaciju u kojima dođe do kolizije između zakona, a od državnih službenika suočenih sa naizgled suprotstavljenim pravilima se ne može očekivati da upravljaju složenim pravnim pitanjima. Važno je uspostaviti potpuno dosledan i koherentan pravni okvir za izuzetke, kako bi se državnim službenicima pružile jasne smernice o njihovim obavezama, sprečila upotreba pravne nesigurnosti za čuvanje informacije tajnom i smanjio broj administrativnih i pravnih žalbi.

Preporuke

Vlade treba da preispitaju odredbe o tajnosti u drugim zakonima i predlože izmene istih u smislu stvaranja doslednog i konzistentnog režima izuzetaka zasnovanog na testu tri dela po međunarodnom pravu, odnosno, da izuzeci treba da: zaštite samo priznate interese; budu zasnovani na šteti; i budu predmet načela prava javnosti da zna.

Standardi i Smernice

- o African Commission on Human and Peoples' Rights: Declaration of Principles on Freedom of Expression in Africa <http://www1.umn.edu/humanrts/achpr/expressionfreedomdec.html>
- o Special Mandates 2004 Declaration <http://www.osce.org/fom/38632>
- o Tshwane Principles on National Security and the Right to Information <http://www.right2info.org/exceptions-to-access/national-security>

Primeri iz zemalja

 U Sloveniji, sve odredbe o tajnosti su postavljene u Zakonu o tajnosti informacija

Slovenački Zakon o tajnosti informacija iz 2006. godine pokriva sve odredbe o tajnosti u Sloveniji. Poverenik za informacije Slovenije je takđe pružio i opsežno tumačenje izuzeća u vezi “tajnih podataka”, odnosno, da ono može da obuhvata samo informacije koje su u skladu sa definicijom i standardima u Zakonu o tajnosti.

<https://www.ip-rs.si/index.php?id=505>

 U Švedskoj, sve odredbe o tajnosti su koncentrisane u jednom zakonu: Zakonu o tajnosti

U Švedskoj, ažurirani Zakon o javnom pristupu informacijama i tajnosti iz 2009. zamenio je stari zakon o pristupu informacijama iz 1980. godine. Sve odredbe koje se tiču tajnosti navedene su u ovom Zakonu.

<http://www.government.se/sb/d/11929/a/131397>

Inovativni korak: Koristiti IKT u unapređenju pristupa informacijama

IKT mogu se koristiti da obezbede kako proaktivno tako i reaktivno objavljivanje informacija, smanje opterećenje na državne organe i značajno unaprede pristup informacijama pojedincima i drugima.

Preporuke

Obim aktivnosti ovde će nastaviti da se razvija sa novim tehnologijama. Neke od ključnih potencijalnih oblasti uključuju:

Materijalno poboljšanje dostupnosti informacija:

- Mogućnost ažuriranja dokumenata i podataka, uključujući i finansijske podatke u stvarnom vremenu.
- Zahtev svim državnim telima da vode registar metapodataka, uključujući o zahtevima i kako se oni obrađuju i objavljivanje istih na dnevnoj bazi na internet portalu.
- Poboljšanje granularnosti podataka.
- Označavanje radi mogućnosti relevantnih pretraga.
- Prilagođene i moćne mehanizme pretrage.
- Usvajanje interoperabilnih formata i sistema za državne internet stranice i informacije.

Proceduralna poboljšanja dostupnosti informacija:

- Razvijanje portala za pristup građana u smislu obezbeđivanja centralne tačke za informacije uprave koji omogućava korisnicima da traže informacije u svim državnim organima, podnesu zahtev za informacije lako i brzo, sa procesima za usmeravanje zahteva organu koji drži te informacije i rukovanje žalbama.
- Obezbeđivanje da su objavljene informacije dostupne korisnicima sa invaliditetom.
- Omogućavanje pristup informacijama i bazama podataka koje se stvaraju sakupljaju ili su u vlasništvu organa besplatno u skladu sa otvorenim licencama (prema tome, obezbediti eliminaciju svih naknada i autorskih prava/ograničenja na ponovnu upotrebu).
- Zahtevati da RTI bude dizajniran u okviru IKT sistema i izradu baza, na primer kroz uspostavljanje sistema za segregaciju izuzetih informacija (na primer, ličnih podataka).
- U potpunosti omogućiti elektronsku obradu žalbi.

Primeri iz zemalja

Portal za transparentnost Čilea sakuplja otvorene baze podataka i zahteve za informacije

Usvojen 2009. godine, Zakon o informacijama od javnog značaja ili Zakon o transparentnosti Čilea diktira da, na mesečnoj bazi, Vlada i svi povezani organi kao što su Senat, Komora Kongresa, Centralna banka, sudske vlasti, oružane snage i opštine, moraju da objavljuju ključne informacije uključujući liste zaposlenih, plate i doprinose, organizacionu strukturu, budžet, troškove, prihode, detalje o putovanjima i preduzećima koja imaju ugovor sa Vladom. Državni organi takođe moraju da odgovore na sve zahteve građana za pristup informacijama u roku od 20 dana.

U 2013. godini, Portal za transparentnost države Čile pokrenut je 2013. godine, zajedničkim naporima Generalnog sekretarijata Predsedništva i Saveta za transparentnost. Građani su u mogućnosti da pronađu proaktivno objavljene baze podataka, da podnose i prate zahteve za pristup informacijama u skladu sa Zakonom o transparentnosti.

Portal olakšava građanima da podnesu zahtev za pristup informacijama od javnog značaja i ohrabruje ljude da koriste Zakon o transparentnosti na aktivan način. Objedinjujući sve zahteve za pristup informacijama, omogućeno je i prikupljanje statističkih informacija, i pružena je pomoć u daljoj promociji prava na pristup informacijama od javnog značaja u Čileu.

- <http://www.portaltransparencia.cl/PortalPdT/>

Meksiko uspostavio elektronski sistem za omogućavanje RTI

Meksiko je uspostavio tri ključna elektronska sistema za omogućavanje RTI:

Infomex: elektronska platforma za podnošenje zahteva za informacije i podnošenje prigovora i tužbi. Kada se zahtevi podnesu pisanim putem i lično, njih neko od zaposlenih prebacuje na e-platfomu kako bi bili registrovani u sistemu. Prema IFAI, 97 odsto svih zahteva primeljeni su elektronski.

ZOOM: alat za pretraživanje baze podataka zahteva koji su podneti i odgovora koji su pruženi. Svaki državni organ je dužan da postavi link na ZOOM na svojoj internet stranici.

POT: standardizovani sistem za pristup informacijama koje su proaktivno objavljene od strane državnih organa. Korisnici mogu da pretražuju ove podatke koristeći ključne reči ili prema vrsti obaveze o transparentnosti, tako omogućujući lako poređenje podataka u različitim državnim organima.

<https://www.infomex.org.mx/gobiernofederal/home.action>; <http://buscador.ifai.org.mx/buscador/bienvenido.do>

<http://portaltransparencia.gob.mx/buscador/search/search.do?method=begin>

Norveška je razvila alat za elektronsku bazu javnih podataka, koji koriste centralni državni organi za objavljivanje svojih evidencija na internetu, a koji je otvoren za sve

Elektronska baza javnih podataka Norveške (OffentligElektroniskPostjournalorOEP) razvijena je tokom kasnih 1990ih od strane agencije koja se kasnije razvila u Agenciju za javnu i upravu. Baza podataka prvobitno zaštićena šifrom, OEP se razvila da omogući novinarima da pristupe informacijama od javnog značaja. Njeno uspostavljanje omogućeno je iniciranjem Noark 3 standards 1994. godine, koji je uspostavio standardni metod generisanja i učitavanja metapodataka putem Elektronskog sistema za upravljanje dokumentima i bazama podataka (EDRMS).

OEP je ažurirana u maju 2010. godine kao deo posvećenosti norveške Vlade principima transparentnosti i demokratije u skladu sa Zakonom o slobodi informisanja. Dok je prethodna OEP omogućavala da javnim informacijama pristupaju novinari i naučnici, novi OEP mogu da koriste sve osobe koje imaju pristup internetu.

OEP je zajednički alat koji centralni državni organi, oko njih 100, koriste za objavljivanje javnih evidencija na internetu. Javne evidencije čuvaju se u pretraživoj bazi podataka u kojoj javnost može da locira spise i podnese zahteve organu koji je nadležan za konkretan slučaj. Am organ onda može da obradi zahtev koji im je proslešen kroz OEP i direktno odgovori korisnicima.

OEP sadrži samo dokumenta iz perioda nakon maja 2010. godine, a stara, lozinkom zaštićena verzija još uvek radi paralelno sa novim OEP-om. Do kraja 2012. godine, novi OEP sadržao je preko pet miliona unosa u registar, objavljenih od strane 105 državnih organa, obrađujući oko 20.000 zahteva za informacije mesčno. Najveći broj zahteva dolazi od novinara (50%). Građani i preduzeća čine 22% potražioca informacija, državni službenici 21% i istraživači 3%.

- <http://www.oep.no/nettsted/fad/OM-OEP.html>
 - http://www.conferpapers.co.nz/wcioi_papers/Arne_Flifet_Paper.pdf
-